

YTTRANDE

Dnr: Ks 2016/0892

Näringsdepartementet
103 33 Stockholm

Yttrande över Ds 2016:27 Frågor kring 2009 års renskötselkonvention (N2016/05385/FJR)

Svenska kyrkan har tagit del av departementspromemorian 2016:27 *Frågor kring 2009 års renskötselkonvention* och vill framföra följande synpunkter.

Svenska kyrkan har granskat förslaget utifrån vår grundläggande människosyn, rätten till ett liv i värdighet samt Sveriges internationella åtaganden att respektera och garantera mänskliga friheter och rättigheter.

Svenska kyrkan har förståelse för att frågorna om gränsöverskridande renbete behöver lösas – även för samerna som urfolk på den norska sidan – och för att det behövs en ny renbeteskonvention. Promemorian bidrar till att belysa de rättsliga frågorna ytterligare, men många frågetecken återstår.

Svenska kyrkan *avstyrker* förslaget. Det krävs ytterligare insatser för att regeringen ska kunna säkra urfolksrättigheterna. Svenska kyrkan har följande principiella invändningar mot förslagen:

1. Mot bakgrund av att internationella övervakningsorgan vid flera tillfällen riktat skarp kritik mot Sverige när det gäller samerna rätt till mark och vatten, är det av största vikt att de rättsliga invändningar som den samiska arbetsgruppen anfört omhändertas i den fortsatta beredningen.
2. Med beaktande av de grundläggande krav som ställs i enlighet med principerna i FN:s urfolksdeklaration rörande ”free, prior and informed consent”, är det mycket svårt för berörda samebyar i Sverige att på grundval av departementspromemorian få en tillräckligt tydlig bild av de rättsliga och ekonomiska konsekvenserna för att kunna ta ställning till förslaget. Det framgår t.ex. inte hur svenska samebyars rättigheter ska säkerställas i Norge eller hur expropriativa effekter och därmed intrångsersättningar skulle påverka enskilda samebyar på svensk sida. Svenska kyrkan anser att det fortfarande finns många frågetecken i förslaget till konvention och att det därför är för rättsosäkert att gå vidare med förslaget innan dessa klarlagts.
3. För en del av de samebyar på svensk sida som förlorar betesmarker skulle konsekvenserna bli mycket stora. Det är tillfredsställande att utredaren anser att expropriationsregler är tillämpliga i sådana fall, men expropriativa effekter och förlust av betesmarker är i sig mycket allvarliga. Rennäringen är av central betydelse för samernas kultur, traditionella levnadssätt och deras existentiella förhållningssätt som urfolk. Rennäringen i Sverige bedrivs redan i dag under stark press och i konkurrens med alternativa markanvändningar etc. Detta påverkar enskilda samer negativt. Det finns anledning att tro att enskilda i de samebyar som drabbas av expropriativa effekter kommer att påverkas negativt socialt, kulturellt och hälsomässigt. Även

i samebyar där expropriation inte blir aktuellt riskerar arbetsbördan att bli betydligt större eftersom en stor mängd stängsel kommer att behöva uppföras.

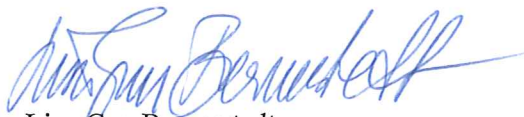
4. Pressen på samiska familjer och barn och unga i samebyar som berörs bedöms öka. Möjligheterna för unga samer i negativt berörda samebyar att fortsätta med rennäring i framtiden minskar. Samiska ungdomsförbundet, Sáminuorra, har i olika sammanhang lyft frågan om att unga samers psykiska hälsa och livsmod påverkas av just bristen på urfolksrättigheter och att rennäringen är satt under stark press. Många unga samer och särskilt de som är verksamma inom rennäringen förlorar framtidstron. En ung samisk företrädare beskriver pressen på unga så här: *”Det är illa för alla. Mina småsyskon oroar sig för sina renar. Vi unga mår dåligt, och min far som är 50 år har vant sig vid att ständigt ha ont i magen. Jag vet inte vad som är värst. Renskötarbarn lever otroligt nära sina föräldrars jobb och får på så vis känna på allvaret så tidigt. Djuren dör, tas av rovdjur. Sen ska man försvara allt detta på skolan, varför man tar ledigt för rengården. Många förstår inte att barnen har sin plats där.”*¹
5. Svenska kyrkan som förvaltare av mark berörs endast marginellt av förslagen. Endast ett fåtal fastigheter som utgör prästlönetillgångar finns inom utpekade områden. Det har dock i efterfrågningar som Svenska kyrkan gjort framkommit, att det råder oklarhet i hur samråd skulle ske med de norska samebyar som får renbetesrätt i Sverige. Vid direkt förfrågan har Skogsstyrelsen inte heller kunnat ge besked om detta.

Uppsala den 2 december 2016

På kyrkostyrelsens vägnar

Antje Jackelén
Ärkebiskop, ordförande

Lisa-Gun Bernerstedt
Avdelningschef

¹ Svenska kyrkans rapport *”Tio sätt att stärka barn och unga – ett minoritets- och urfolksperspektiv”*, sid. 22, <https://internwww.svenskakyrkan.se/flersprakigkyrka/rapporter>